

מסורת הש"ס

**ודלמא לא עייל כלל** ואפילו לא התחילו להתבטל בשביעית קאמר רחמנא מלות שביעית לימשך איסורה עד חג הסוכות מלחורש ולקור: **לא ס"ד** לשנתני קרא אלל כשהביאו שליש דמוכח קרא אחרת: **והג האסיף נצאם השנה מאי חג האסיף אינמא** דההוא שס סוכות ומשום דבא זמן אסיפה למה לי דכחצ כדא קרא תרי זמני הא כתיב כההוא קרא אסיף באספך את מעשיך: **אלל מאי אסיף קארי** וה"ק וחג אשר הוא באספך את מעשיך מן השדה אסיף אשר אתה קולר בו אינו משנה הכנסת אלל משנה היוצאת ולמדך כחן שקארי החג הולך אחר שנה שעברה וקיס להו לרבנן שאמרו התבואה אחר שלש לכל תבואה שנקצרת בחד צידע שהביאה שלש לפני ר"ה: **וקא קרי ליה נצאם השנה** שהיא משנה היוצאת אלמא תבואה אחר שלש: **וקיס להו לרבנן** בתמיה וכי בקיטין הן נטיב גידול התבואה לדעת שאין התבואה ראויה לקצור בחד אל"כ הביאה שלש שנה שעברה: **לא פשינ נפשך נר מהלכתא** לפקפק בשיעור חכמים: **כל מדוסם כך הוא** ממונמא: **חסר קורטוב** מדה קטנה מאד אחד מח' בשמינית בלוג: **כצילה** (א) אונלים. וקיס להו לרבנן שאין בית הבליעה מחזיק לא פחות ולא יותר מצינת מרגנולת וכתיב בטומאת אונלין (ויקרא יא) מכל האוכל אשר יוכל אוכל האוכל צנת חמת: **שלש טפחים עד שלש טפחים מעמאס מדרס** שיערו חכמים שביעור הזה ראוי לשיטה: **לאו מילתא היא דאמרי** שסקסתי לומר וקיס להו רבנן בין שלש לפחות משלש דודאי קיס להו: **דעייל זיד נכרי** שנתבטל עד שלל צאו לארץ: **קאריכס** ראשית קאריכס ומשאריו לקצור היא קרויה קארי: **ממחרת הפסח** הוא יום הקרבת העומר ממחרת יום הראשון של פסח: **ודלמא עייל ולא קיס להו** מסקנא דמילתא דר' ירמיה הוא ואי ס"ד לא קיס להו דלמא עייל זיד נכרי ולא הוה קיס להו: **ה"ג** גזי תבואה הנקצרת בחד: **קיס להו** שהביאה שלש לפני ר"ה: **ודלמא לא עייל כלל** דקדו עד שמשאלו מתבואה עד שלל התחילה ליבטל כלל וממנו הביאו: **ארץ זבי** מה זבי קל דרגליו מכל השיתוף א"י קלה לנשל פירותיה מכל הארצות הכי מפרש לה במס' תבואות פסח פסחא (דף ק"ב): **מי מליס אמר דהאי אסיף קארי** דקאמרת

דהאי אסיף יתירא למידרשיה לשון קארי הוא: **והא כפיס** צעלמא באספך מרגנך ומיקבך: **ואמר מר** שלמדך הכתוב לעשות סכך של סוכה בפסולת גורן ויקב כגון קשין וזמורות דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ והאי חג האסיף נמי דקאמרת יתירא הוא משום דכתיב גבי באספך את מעשיך לאו יתירא הוא אלל זהו שם החג על שם שהסוכה מסוככת בפסולת גורן ויקב וה"ל כמאל דכחצ וחג הסוכות נצאם השנה באספך בזמן שהאדם אספך אל הצית תבואה ששכדות: **הא מילתא הוה ציין** היינו סבורין שנלמד מכלל שהתבואה אחר שלש: **ואתא ר' חנינא שדא ביה נרגא** לומר דהאי אסיף שפיר משמעת בלישנא דקרא ולאו יתירא הוא: **ועשה את התבואה לשלש שנים אל תקרי לשלש אלל לשלש** שעשתה כשהיא שלש בישולה: **לגופיה**

כל היום ודלמא כמ"ד במנחות פ' ר' ישמעאל (דף סה) דלף בזמן שבהמ"ק קיים האיר המזרח ממזרח: **ה"נ ארץ צבי** ובחמשה יומי קא מלו והא דלמא לעיל תבואה שנקצרת בחד צידע שהביאה שלש לפני ר"ה: **ועשה את התבואה לשלש שנים אל תקרי לשלש אלל לשלש** שעשתה כשהיא שלש בישולה: **לגופיה**

כל היום ודלמא כמ"ד במנחות פ' ר' ישמעאל (דף סה) דלף בזמן שבהמ"ק קיים האיר המזרח ממזרח: **ה"נ ארץ צבי** ובחמשה יומי קא מלו והא דלמא לעיל תבואה שנקצרת בחד צידע שהביאה שלש לפני ר"ה: **ועשה את התבואה לשלש שנים אל תקרי לשלש אלל לשלש** שעשתה כשהיא שלש בישולה: **לגופיה**

כל היום ודלמא כמ"ד במנחות פ' ר' ישמעאל (דף סה) דלף בזמן שבהמ"ק קיים האיר המזרח ממזרח: **ה"נ ארץ צבי** ובחמשה יומי קא מלו והא דלמא לעיל תבואה שנקצרת בחד צידע שהביאה שלש לפני ר"ה: **ועשה את התבואה לשלש שנים אל תקרי לשלש אלל לשלש** שעשתה כשהיא שלש בישולה: **לגופיה**

כל היום ודלמא כמ"ד במנחות פ' ר' ישמעאל (דף סה) דלף בזמן שבהמ"ק קיים האיר המזרח ממזרח: **ה"נ ארץ צבי** ובחמשה יומי קא מלו והא דלמא לעיל תבואה שנקצרת בחד צידע שהביאה שלש לפני ר"ה: **ועשה את התבואה לשלש שנים אל תקרי לשלש אלל לשלש** שעשתה כשהיא שלש בישולה: **לגופיה**

כל היום ודלמא כמ"ד במנחות פ' ר' ישמעאל (דף סה) דלף בזמן שבהמ"ק קיים האיר המזרח ממזרח: **ה"נ ארץ צבי** ובחמשה יומי קא מלו והא דלמא לעיל תבואה שנקצרת בחד צידע שהביאה שלש לפני ר"ה: **ועשה את התבואה לשלש שנים אל תקרי לשלש אלל לשלש** שעשתה כשהיא שלש בישולה: **לגופיה**

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה יג.

**אלל מאי אסיף קארי** אלל מכל מקום פשטיה דקרא חג הצא בזמן אסיפה: **א"י** וקארי ציה בצאת השנה. מ"מ צהאי קרא לחודיה לא סגי אי לאו צמועד שנת השמיטה בחד הסוכות: **חסר קורטוב** אחד משמונה בשמינית כדאיתא בפרק המוכר את הספינה (ב"ב פ"ג) ומדה הפסחא נקט ולאו דוקא דלפניו פחות מכאלן ואפילו חסר טיפה אינו טעול: **ולא קארי נכרי** ואף על גב דירושא היא להס מאזותיהם כדאיתא בע"ז פרק רבי ישמעאל (דף ע"ג) דלמא רחמנא ואשריהם משרפון צאש מכדי ירושה היא להס מאזותיהם ואין אדם חוסר דבר שאינו שלו מ"מ יש לו בנה שזרע ומ"מ (ד"ק) חסם שפיר משום אחרות שמדורות הראשונים: **דאקריבו עומר והדר אבול** הקשה ר' אבהו אן עזרא הא ממחרת הפסח היינו ט"ו הנשחט צ"ד כדכתיב צפרשת מסעי ממחרת הפסח ילאו זני ישראל זיד רמא וזה היה צ"ו וישראל לו ר"ת דה"ק קרא ויאלכו מעבור הארץ ממחרת הפסח כלומר מן הישן מלות וקלוי דהוא חדש אכלו צעסם היום הזה דהיינו ט"ו דלקריבו עומר והדר אכול וה"נ אשכחן ט"ו דלקרי צעסם היום הזה כדכתיב ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד ע"ס היום הזה ו"ואת"ו ואמאי איתערך למנחת שאלכו הישן הא פשיטא דמלות אכלו בליה הראשונה ויש לומר דהיא אכלה לא חשיבה דסגי בזמית להכי אתא קרא למימר דעיקר אכילה היתה מן הישן ואתא קרא לספר שזכו של מן דכתיב (ט) ולא היה עוד לפני ישראל מן דאמרינן במדרש משל לחינוק שאלכו פת שעורין מפני שאין לו פת חמין ומקודם לכן היו יכולין לאכול מן הישן כשעלו מן הירדן צעשור לחדש אלל שזמן היו חפזים יותר כל זמן שלל פסק להס ומיהו קשיא דבמסכתא דסוטה (פ"א) ובפ"ק דקדושין (דף נ"ה) וס"ה אמרינן שהיו מסתפקין בזמן שזכליהם עד ט"ו צינן דכתיב וישבות המן ממחרת באכלם מעבור הארץ שמע מינה משאלכו חדש פסק וע"כ י"ל דט"ו נמי קרי ממחרת הפסח לפי שהוא יום מחרת אכילתו דנאכל בלי ט"ו ובפ"ו שני דחלה צירושלמי פלוגתא היא דאמוראי והכי איתא התם ר' יונה צא קמיה דר' ירמיה צעש שזכנו שזכנו ישראל לארץ ומאלו קמה להם מהו

שתא אסורה משום חדש אמר ליה למה לא עד כדון לחא אפילו יבשה אמר ליה ואפילו יבשה ואפילו קאורה מעתה ואפילו חטיין צעליה כך אנו אומרים לא אכלו ישראל מנה בליה הפסח א"ר יונה מאל דנפקית תהית דלא א"ל שנייה היא שמונת עשה דוחה ל"ת על דעת ר' יונה דלמא מלות עשה דוחה ל"ת אע"פ שאינו כתוב בל"ת ניחא על דעת ר' יוסי דלמא אין מלות עשה דוחה לא תעשה אלל א"כ כתוב צדעה ממה שהיו נכרים מוכרין להס וזכרי ישמעאל דא"ר ישמעאל כל צירות שנאמרו בתורה לאחר י"ד נאמרו שזע שכשזו ושזע שחלקו החיז ר' זון צר כהנא הא כתיב ויאלכו מעבור הארץ ממחרת הפסח לאו צט"ו התיז ר' אלעזר צר יוסי קמיה דר' דוסא והכתיב ממחרת הפסח ילאו זני ישראל לאו בחמשה עשר ילאו: **והריבין הקריבו** משמע דאי לא הקריבו היו אסורין

שתא אסורה משום חדש אמר ליה למה לא עד כדון לחא אפילו יבשה אמר ליה ואפילו יבשה ואפילו קאורה מעתה ואפילו חטיין צעליה כך אנו אומרים לא אכלו ישראל מנה בליה הפסח א"ר יונה מאל דנפקית תהית דלא א"ל שנייה היא שמונת עשה דוחה ל"ת על דעת ר' יונה דלמא מלות עשה דוחה ל"ת אע"פ שאינו כתוב בל"ת ניחא על דעת ר' יוסי דלמא אין מלות עשה דוחה לא תעשה אלל א"כ כתוב צדעה ממה שהיו נכרים מוכרין להס וזכרי ישמעאל דא"ר ישמעאל כל צירות שנאמרו בתורה לאחר י"ד נאמרו שזע שכשזו ושזע שחלקו החיז ר' זון צר כהנא הא כתיב ויאלכו מעבור הארץ ממחרת הפסח לאו צט"ו התיז ר' אלעזר צר יוסי קמיה דר' דוסא והכתיב ממחרת הפסח ילאו זני ישראל לאו בחמשה עשר ילאו: **והריבין הקריבו** משמע דאי לא הקריבו היו אסורין

שתא אסורה משום חדש אמר ליה למה לא עד כדון לחא אפילו יבשה אמר ליה ואפילו יבשה ואפילו קאורה מעתה ואפילו חטיין צעליה כך אנו אומרים לא אכלו ישראל מנה בליה הפסח א"ר יונה מאל דנפקית תהית דלא א"ל שנייה היא שמונת עשה דוחה ל"ת על דעת ר' יונה דלמא מלות עשה דוחה ל"ת אע"פ שאינו כתוב בל"ת ניחא על דעת ר' יוסי דלמא אין מלות עשה דוחה לא תעשה אלל א"כ כתוב צדעה ממה שהיו נכרים מוכרין להס וזכרי ישמעאל דא"ר ישמעאל כל צירות שנאמרו בתורה לאחר י"ד נאמרו שזע שכשזו ושזע שחלקו החיז ר' זון צר כהנא הא כתיב ויאלכו מעבור הארץ ממחרת הפסח לאו צט"ו התיז ר' אלעזר צר יוסי קמיה דר' דוסא והכתיב ממחרת הפסח ילאו זני ישראל לאו בחמשה עשר ילאו: **והריבין הקריבו** משמע דאי לא הקריבו היו אסורין

שתא אסורה משום חדש אמר ליה למה לא עד כדון לחא אפילו יבשה אמר ליה ואפילו יבשה ואפילו קאורה מעתה ואפילו חטיין צעליה כך אנו אומרים לא אכלו ישראל מנה בליה הפסח א"ר יונה מאל דנפקית תהית דלא א"ל שנייה היא שמונת עשה דוחה ל"ת על דעת ר' יונה דלמא מלות עשה דוחה ל"ת אע"פ שאינו כתוב בל"ת ניחא על דעת ר' יוסי דלמא אין מלות עשה דוחה לא תעשה אלל א"כ כתוב צדעה ממה שהיו נכרים מוכרין להס וזכרי ישמעאל דא"ר ישמעאל כל צירות שנאמרו בתורה לאחר י"ד נאמרו שזע שכשזו ושזע שחלקו החיז ר' זון צר כהנא הא כתיב ויאלכו מעבור הארץ ממחרת הפסח לאו צט"ו התיז ר' אלעזר צר יוסי קמיה דר' דוסא והכתיב ממחרת הפסח ילאו זני ישראל לאו בחמשה עשר ילאו: **והריבין הקריבו** משמע דאי לא הקריבו היו אסורין

שתא אסורה משום חדש אמר ליה למה לא עד כדון לחא אפילו יבשה אמר ליה ואפילו יבשה ואפילו קאורה מעתה ואפילו חטיין צעליה כך אנו אומרים לא אכלו ישראל מנה בליה הפסח א"ר יונה מאל דנפקית תהית דלא א"ל שנייה היא שמונת עשה דוחה ל"ת על דעת ר' יונה דלמא מלות עשה דוחה ל"ת אע"פ שאינו כתוב בל"ת ניחא על דעת ר' יוסי דלמא אין מלות עשה דוחה לא תעשה אלל א"כ כתוב צדעה ממה שהיו נכרים מוכרין להס וזכרי ישמעאל דא"ר ישמעאל כל צירות שנאמרו בתורה לאחר י"ד נאמרו שזע שכשזו ושזע שחלקו החיז ר' זון צר כהנא הא כתיב ויאלכו מעבור הארץ ממחרת הפסח לאו צט"ו התיז ר' אלעזר צר יוסי קמיה דר' דוסא והכתיב ממחרת הפסח ילאו זני ישראל לאו בחמשה עשר ילאו: **והריבין הקריבו** משמע דאי לא הקריבו היו אסורין

שתא אסורה משום חדש אמר ליה למה לא עד כדון לחא אפילו יבשה אמר ליה ואפילו יבשה ואפילו קאורה מעתה ואפילו חטיין צעליה כך אנו אומרים לא אכלו ישראל מנה בליה הפסח א"ר יונה מאל דנפקית תהית דלא א"ל שנייה היא שמונת עשה דוחה ל"ת על דעת ר' יונה דלמא מלות עשה דוחה ל"ת אע"פ שאינו כתוב בל"ת ניחא על דעת ר' יוסי דלמא אין מלות עשה דוחה לא תעשה אלל א"כ כתוב צדעה ממה שהיו נכרים מוכרין להס וזכרי ישמעאל דא"ר ישמעאל כל צירות שנאמרו בתורה לאחר י"ד נאמרו שזע שכשזו ושזע שחלקו החיז ר' זון צר כהנא הא כתיב ויאלכו מעבור הארץ ממחרת הפסח לאו צט"ו התיז ר' אלעזר צר יוסי קמיה דר' דוסא והכתיב ממחרת הפסח ילאו זני ישראל לאו בחמשה עשר ילאו: **והריבין הקריבו** משמע דאי לא הקריבו היו אסורין

עין משפט נר מצוה

ס"א מ"י פ"ד מהל' מחולקת אלכס א סמג עין רמח טו"ש ע"ד ס"י ר"ה ספיק' א: ס"ב ב מ"י פ"ד מהל' טומאה ופולחן הלכה א: ס"ג ב מ"י פ"ד מהל' כלים הלכה א:

תורה אור השלם

1. ונתן הקציר בבורי מעשיך אשר תורע בשידה ונתן האסוף בצאת השנה באספך את מעשיך מן הירדן: שמות כג טז
2. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה ותבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הבית: ויקרא כג י
3. ויבאבו מעבור הארץ מקצרת הפסח מצות וקלוי בצעם היום הזה: וישעיה יא
4. והעם עלו מן הירדן צעשור לחדש הראשון ונתנו בגלגל בקצה מנחת ירושה ד"ט
5. ויעש הבא אליו צבצו ואין עומר לפניו ויעמד בארץ הצבי וכלה בידו: ויבא יא טז
6. חג הקצת תעשה לך שבעת ימים באספך מרגנך ומיקבך: דברים טז ג
7. וצוית את ברקתי לקבץ בשידה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים: ויקרא כה כא

רבינו חננאל

שנאמר ונתן האסיף בצאת השנה, וקיימא לן דהאי אסיף קציר הוא, וכך פירשו, כל קציר הנקצר בחד הסוכות בצאת השנה, כלומר מן השנה הירואת הוא חשוך, וקיס וילחן לרבנן דכל תבואה שנקצרת בחד הסוכות, בידוע שהביאה שליש לפני ראש שנה, וקרי ליה בצאת השנה, ואמרינן וכי קיס להו לרבנן בין פחות שליש לשלש, ופוקינן לא תורק ותפיק נפשך לבר מהילכתא, כלומר, אין לאדם להוציא עצמו מן ההלכה, ולדקדק אין יתכן דבר זה, דהא כל מידות חכמים כן הן במ' אהא הוא טובל במ' אהא חסר קורטוב אינו טובל, פ' קורטוב, אחד משמונה בשמינית וכי יכול אדם לעמוד בתחתים (ספ"ל) ורטל מים שחן שיעור המקוה, אם חסרו חלק אחד משמונה בשמינית, וכן כביצה מטמאה טומאת אכילים כול', אלמא קיס להו בבני כהונה, בשליש לפחות משליש נמי קיס להו, ואתא ר' ירמיה למידק ולפרשי האי סברא דקיס להו לרבנן בין שליש לפחות משליש, מן העומר שהקריבו ישראל בכניסתם לארץ, שנאמר ויאלכו מעבור הארץ ממחרת הפסח מצות וקלוי בצעם, ש"מ מדכתיב ממחרת

הפסח, דיוקא ממחרת הפסח הוא דאכלו, אחר שהקריבו העומר, אבל מקודם לכן לא אכול. ואי אפשר להביא העומר ולהקריבו ממה שהביא שליש ביד גוי, אלא ממה שהיה בעת שנכנסו ישראל לארץ פחות משליש, ואתר כן בתמלא, אלמא קיס להו ונתתו לו ודילמא לא עייל כלל. פ' שלש עשרת התבואה כלום היא הגוים אלא אחר דכנסו ישראל לארץ נעשת שליש ומקודם לכן וכו' היתה. גם זו הדרוקא שדירקנו כי כל תבואה שהביאה שליש לפני ראש שנה מן הראש שנה, היא חשוכה, מהאי קרא ונתן האסיף בצאת השנה, ואוקימנא מאי אסיף קציר, דהא ר' חנניה ושרא ביה נרגא, כלומר חתכו כחתית אילן בגזון. ופושטנא מהא דתנא ר' נתן בן יוסי אומר מה ת"ל ועשת את התבואה לשלש השנים

(א) סנהדרין יג: (ב) סוטה טו: (ג) תבואות קד. מנחות קג: (ד) וקדושין לו: (ה) ונכמחות קיב. מבא רחא מירמיה ג מנחל זבי ונע"ק כחן וברשי"ע ד"ע גיטין לו: (ו) סוטה יג: (ז) פ"י תכחו כחמית אילן בגזון עירון: (ח) וינמא פ"א: (ט) דמי כל"ל וכן הוא בפרשת דרכים בדרך הקדש: (י) ונע"ע טו: קדושין לו: ד"ה ממחרת, (י"ג) ע"ל רב,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כביצה מטמאה טומאת אונלין דקיס להו: (ב) תוס' ד"ה דלקריבו ט' שמו של מן דכתיב בתורה וישבות המן ממחרת באכלם מעבור הארץ ולא היה עוד: (ג) ר"ה הכה נמי היה כמלך כן ומלך סגי ביה יומי ועוד ט' בשמות כדי שתייבש יפה:

גליון הש"ס

גב' וקיס ט"ו, ע"י יוחנא עט ע"א: שם לא תפיק ביה: סוטה טו ע"ב: שם אלא קרי להו ה"נ קיס להו. תמוה לו דלף דומה זה לה דלעיל שלל ראשית התבואה קודם ר"ה אלל עשה שנקצרת אחת בטומאת ונכא לזון מדרך כלל דכל שנקצרת בחד הביאה שלש קודם ר"ה בזה י"ל דלא קיס להו דבהך בללל משא"כ הכה דכשכחו לארץ לאו להתבואה שעניין לא הביאה שלש ובה בקיטין מה שהוא לראשית עין. והא בזה דלא בקיטין דקדקתי בממתי' התבואה משהביאה שלש משמע דכלל הביאה שלש אין בו משום שביעית ולא משום מעשר ולא חיישין דשנת הביאה שלש אע"כ דבזה בקיטין:

הגהות מהר"ב

רנשבורג [א] תוס' ד"ה אלל וכו' בזמן אסיפה. צ"ב ובפס"י ד"ה אלל מאי אסיף וכו':

מוסף רש"י

לא תפיק נפשך לבר מהילכתא. כל דברי חכמים שנקצבו אל מהרהר אחריו (סוטה טז). כל מדות חכמים כן הוא. העמידוהו יחד ולא תמט (נחמדות קד). בפסולת גורן ויקב. פסולת גורן קשין, פסולת יקב ומורות ואשכולות קיינס (סוכה יב).